

Glimt af livet ved Varde Å

Arkæologi og historie i forbindelse med genopretningsprojekt

Af: *Stina Trolldoft Andresen*

Den 20. august 2009 tog miljøminister Troels Lund Poulsen det første "store" spadestik til genopretningen af Varde Å. Det var startskuddet for et projekt som skal føre området ved den nordlige del af Varde Å tilbage til det udseende den havde før udretningen i 1950.

Troels Lund Poulsen tager det første spadestik.

Genopretningsprojektet medfører at der skal opgraves og flyttes utroligt meget jord fra åen og ådalen. Dermed er der også chancer for at støde på områder og genstande, som kan give os et indblik i, hvordan vores forfædre har udnyttet Varde Å, og hvordan de

har færdes rundt i området. En af de ting man kan forvente at støde på i forbindelse med sådan et projekt er rester af vadesteder, broer eller lignende, som kan fortælle os hvor og hvordan folk har forceret vandmasserne for at komme over på den anden side. Men åen har også selv fungeret som færdselsåre – folk har transporteret gods på åen og ligeledes har åens ressourcer været vigtige for de folk, som har færdes og været bosat i området. Åen selv sladrer dog ikke om tidligere tider og den har endog slettet mange af sporene efter tidligere aktiviteter og derfor er genopretningen af Varde Å en god mulighed for at få glimt af livet ved åen helt fra stenalderen og op til vores tid.

Jorden opgraves ved Karlsgårde Bro.

Arkæologerne overvåger arbejdet

Opgravningsarbejdet foregår ved hjælp af store gravemaskiner og på udvalgte steder følges arbejdet nøje af en arkæolog fra Museet for Varde By og Omegn. Der er allerede gjort flere fund og iagttagelser under gravearbejdet. Ved Karlsgårde bro fremkom bl.a. et gruslag, hvori der lå en anseelig mængde potteskår fra jydepotter. En lodsejer i området har tidligere fundet en stor mængde jydepotter både i åen og i området ved Karlsgårde. Jydepotter blev fremstillet i perioden 1500 - 1900 og Vardeegnen var kærneområdet for produktionen. Potterne blev formet i hånden uden brug af drejeskive, og den sorte farve fremkom ved en iltfattig brænding ved lave temperaturer, der som regel foregik med lyngtørv i en mile. Jydepotter blev fremstillet med henblik på videresalg i Danmark, men blev også sejlet til både Norge, Sverige og Tyskland. Måske har der ved Karlsgårde været en såkaldt ladeplads, hvorfra man har sejlet jydepotterne til Varde eller Hjerting.

Gruslag med jydepotteskår.

Hvad er det?

Nedenstående træstykke dukkede pludselig op i gravemaskinens skovl og blev gelinde lagt foran arkæologens fødder. Træstykket som er 28x28 cm mindede ved første øjekast om et skærebræt, men var kun ca. en cm tykt og uden skæremærker. Det havde et rektangulært hul i den ene side, og var en smule fragmenteret, så det er ikke muligt at sige noget om hvor stort stykket oprindeligt har været. Derfor er det heller ikke så ligetil at give et svar på, hvad træstykket har været brugt til. Et muligt bud kan være resterne af et stignbord eller lignende fra et stemmeværk/vandmølle.

Træstykke fundet i Varde Å.

Stenlægning ved åen

En stor del af den jord, som graves op af åen og langs med åen indeholder kun meget

få sten. Derfor får det arkæologerne til at være ekstra opmærksomme, når der dukker mange sten op på et sted. I ådalen nedenfor Sig Kapelbanke lidt sydøst for Sig fremkom en hel del sten i jordbunkerne og da der blev kigget nærmere efter fremkom en hel stenrække i den nyopgravede åbrink. Stenen blev gravet fri og derved fremkom en mindre stenlægning. Stenene lå fint ved siden af hinanden, hvilket ikke er naturligt – de er lagt med menneskehånd. Der var ingen andre fund ved selve stenlægningen, men i jordbunkerne fremkom bl.a. en kværnsten. Kværnstenen er en type, som går ud af brug i slutningen af ældre jernalder ca. 400 e.kr. Hvad stenlægningen har været brugt til står foreløbig hen i det uvisse, men der kan være en sammenhæng med en bebyggelse fra jernalderen, som er fundet lige vest for stedet - ved Sig Kapelbanke.

Stenlægningen under udgravning.

Arbejdet med at genoprette Varde Å forventes afsluttet i 2011. Der vil løbende komme beretninger her på hjemmesiden, hvis der dukker flere spændende fund op.